

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет природничий
Кафедра географії та методики її викладання

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри географії та методики
її викладання

_____ І. П. Касіяник
27 серпня 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПП 13 Географія України

підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

за освітньо-професійною програмою **Географія**

спеціальності **014 Середня освіта (Географія)**

галузі знань знань **01 Освіта / Педагогіка**

мова навчання: **українська**

2019 -2022 навчальний рік

Розробники програми: Чернюк Г.В., кандидат географічних наук, доцент кафедри географії та методики її викладання;
Любинська І.Б., старший викладач кафедри географії та методики її викладання

Ухвалено на засіданні кафедри географії та методики її викладання
Протокол № 8 від 27 серпня 2021 року

Ухвалено на Раді природничо-економічного факультету
Протокол №7 від 31 серпня 2021 року

ПОГОДЖЕНО

Керівник/керівники
групи забезпечення освітньої програми/програм _____ І.П. Касіяник

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Географія» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Географія» підготовки бакалаврів за спеціальністю « географія і біологія».

Тип дисципліни. Нормативна навчальна дисципліна, компонент професійної підготовки фахівців..

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: фізико-географічні умови та ресурси України. особливості та закономірності просторової організації суспільства.

Міждисциплінарні зв'язки: із загальним землезнавством, географією материків та океанів, регіональною економічною і соціальною географією, географією населення. Формуються навички розуміння ;у виявленні географічних закономірностей поширення геологічних, геоморфологічних, кліматичних, водних, рослинних і тваринних ресурсів у зв'язку з історичним розвитком природних умов України;особливості та закономірності формування галузевої і територіальної структур національного комплексу України.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

Змістовий модуль 1. Фізична географія України.

Змістовий модуль 2. Регіональна фізична географія України.

Змістовий модуль 3. Економічна та соціальна географія України

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання дисципліни є ознайомлення студентів з внутрішньою будовою Землі, літосфери та процесами що визначають їх розвиток. Вивчення типових мінералів та гірських порід, їх властивостей, походження, умов використання та розміщення провідних родовищ. Встановлення умов прояву найбільш поширених ендегенних та екзогенних геологічних процесів, їх наслідків та впливу на розвиток регіональної соціально-економічної сфери. Формування уявлень про головні етапи геологічної історії Землі. Формування навичок геологічних досліджень.

2. Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік навчання	2021-22	2021-22
Семестр вивчення	5-6, 7-8	5-6, 7-8
Кількість кредитів ЄКТС	12	12
Загальний обсяг годин	360	360
Кількість годин навчальних занять	144	40
Лекційні заняття	72	20
Практичні заняття	72	20
Семінарські заняття		

Лабораторні заняття		
Самостійна та індивідуальна робота	216	320
Форма підсумкового контролю	5, 7-й семестри – залік 6, 8-й семестри – екзамен	5,7 семестри – залік 6,8 семестри - екзамен

3. Статус дисципліни – дисципліна професійної підготовки, нормативна.

4. Передумови для вивчення дисципліни: Курс є базовим компонентом теоретичної та практичної підготовки фахівця географа та зорієнтований на розуміння складових географічної оболонки, географічних процесів, зокрема на території України. Дисципліна має велике значення для формування загальнонаукового географічного світогляду. Географія України відноситься до групи регіональних географічних наук. У географії України використовуються базові знання з загального землезнавства, вступу до спеціальності, геології, геоморфології, метеорології і кліматології, гідрології, географії ґрунтів, біогеографії, географії материків і океанів, палеогеографії, ландшафтознавства і географічного районування, топографії і картографії, тобто з усіх загальних і галузевих географічних наук, особливо природничого циклу.

5. Програмні компетентності навчання:

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.	
Загальні та фахові компетентності (ЗК, ФК)	ЗК 05	Усвідомлення філософської культури мислення та пізнання навколишнього світу та людини, розвиток навичок застосування філософської методології.
	ЗК 06	Розуміння глобальних екологічних проблем, їх нерозривного взаємозв'язку із загальними проблемами розвитку, заходів, спрямованих на зниження або виключення шкідливих впливів на природу того чи іншого виду діяльності людини.
	ЗК 07	Розуміння основних чинників рельєфоутворення та форм рельєфу (геотектур, морфоструктур, морфоскульптур).
	ЗК 08	Знання у сфері теорії і методології країнознавчого дослідження та методики туристичного вивчення країни, формування фахового світогляду щодо територіальної організації та умов розвитку туризму в країнах і регіонах світу.

	ЗК 10	Використання знань щодо екологічних надзвичайних ситуацій їх виникнення та впливу на навколишнє середовище й людину, ролі галузей господарства у виникненні екологічних проблем, екологічних наслідків воєнних дій, методології аналізу та оцінки ризику, (зокрема на території України).
	ФК 3	3. Використання знань, умінь і навичок теоретичних і практичних питань ґрунтознавства: походження ґрунтів, їх властивостей, поширення та шляхів підвищення родючості.
	ФК 5	5. Розуміння значення природних ресурсів у житті людини, структури природно-ресурсного потенціалу України та його територіальних особливостей розподілу, класифікаційних одиниць природних ресурсів та правових аспектів їх використання, охорони.
	ФК 6	6. Використання знань про демографічну інформацію та способи її обробки, практичних навичок розрахунку демографічних коефіцієнтів та їх аналізу, формування уявлень про просторові та часові особливості демографічних процесів в світі та Україні, їх причин та наслідків.
	ФК 7	7. Застосування знань з теорії, історії та методики суспільної географії як фундаментальної науки, сприяти формуванню у майбутніх фахівців з географії основних понять, категорій, законів і закономірностей територіальної організації суспільства, просторової диференціації природного середовища, населення та його господарської діяльності, розкрити сутність географічних процесів та явищ.
	ФК 8	8. Знання особливостей географічного розповсюдження і розміщення живих організмів і їх угруповань, структури живого покриву планети в цілому і її регіонів., зокрема України.
	ФК 9	9. Застосування різноманітних способів і засобів створення картографічного зображення, аналіз джерел інформації в контексті можливостей їхнього використання для створення картографічних творів, проектування та складання тематичних карт, застосування основних графічних прийомів при викреслюванні картографічних творів.

	ФК 11	11. Розуміння закономірностей глобальних природних утворень та їх впливу на розвиток природи фізико-географічних країн.
	ФК 12	12. Знання історико-географічних районів світу, регіональних відмін у рівнях соціально-економічного розвитку різних типів країн, оцінка сучасного рівня і характеру економічної інтеграції країн, регіональна комплексна економіко- та соціально-географічна характеристика та аналіз розвитку країн і окремих регіонів.
	ФК 13	13. Розуміння компонентної структури навколишнього середовища, розгляд сучасних положень фізико-географічного аналізу території, комплексного фізико-географічного аналізу території, регіональних особливостей природних умов України.
	ФК 14	14. Знання про економіко-географічне положення України, природно-ресурсний потенціал, господарство і життєдіяльність населення, сучасні проблеми і перспективи народонаселення, розвиток та розміщення провідних галузей та міжгалузевих комплексів.
	ФК 15	15. Застосування навиків обробки метеорологічної інформації, користування метеорологічними приладами, розшифровування синоптичних карт, прогнозування стану й зміни погоди.

6. Очікувані результати навчання з дисципліни

ПРН 02	аналізувати головні тенденції історичного розвитку українського народу; аргументувати свою точку зору на дискусійні моменти української історії та сучасного суспільного життя;
ПРН 09	визначати особливості туристичної спеціалізації країн та регіонів світу, оцінювати геополітичне становище та його вплив на розвиток туристичної індустрії (зокрема в Україні);
ПРН 11	володіти методами управління інформацією про причини виникнення, масштаби, можливі наслідки та шляхи подолання надзвичайних екологічних ситуацій природного та антропогенного походження сформовані географічним положенням та іншими географічними чинниками;

ПРН 15	використовувати інформаційні можливості топографічної карти, вираховувати кути зближення меридіанів та магнітного схилення, координати точок, азимути і дирекційні кути, визначати висоти точок та крутизну схилу, будувати профіль; застосовувати різноманітні способи і засоби створення картографічного зображення;
ПРН 16	визначати основні категорії природних ресурсів, зображати територіальні закономірності їх поширення, виділяти розташування обмежень щодо використання земельних ділянок, визначати кадастровий номер та читати кадастровий план земельної ділянки;
ПРН 17	виявляти вплив природних умов на особливості розселення людей, аналізувати характер впливу технологічних укладів та способів ведення господарства на розвиток населення різних етапів розвитку суспільства, його рух та особливості розміщення;
ПРН 18	пояснювати соціально-географічні особливості просторових процесів та форм організації сучасного соціуму;
ПРН 19	описувати структуру та динаміку угруповань рослин і тварин у часі та просторі;
ПРН 22	знати загальні географічні закономірності формування природних умов Землі на основі вивчення подібних і відмінних рис природи материків та океанів (зокрема України на материкі Євразії);
ПРН 24	засвоїти теоретичні і практичні питання комплексного фізико-географічного аналізу території України;
ПРН 25	засвоїти теоретичні і практичні питання комплексного соціально-економічного аналізу території України;

7. Засоби діагностики результатів навчання:

Екзамен, стандартизовані тести, наскрізні проекти, реферати, розрахункові та розрахунково-графічні роботи, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, студентські презентації та виступи на наукових заходах.

8. Програма навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	кількість годин						
	разом	у тому числі					
		Лекційні заняття	Практичні заняття	Семінарські заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	Індивідуальна робота
Змістовий модуль 1.							
Тема 1. Вступ.Об'єкт та предмет фізичної географії України	7	1	-			6	
Тема2..Фізико-географічне положення України Годинні пояси	8		2			6	
Тема 3.Дослідження природних умов і природних ресурсів України.	12	2	2			8	
Тема 4.Геологічна будова України	10	2	2			6	
Тема 5.Палеогеографія антропогену	9	1	-			8	
Тема 6.Геоморфологічна будова України	10	2	2			6	
Тема 7. Загальні риси рельєфу	11	1	2			8	
Тема 8. Кліматоутворюючі фактори.Розподіл кліматичних показників.	10	2	2			6	
Тема 9. Поверхневі і підземні води	10	2	2			6	
Тема 10. Моря України	10	2	2			6	
Тема 11.Водні ресурси і гідрологічне районування	11	1	2			8	
Тема 12.Ґрунтовий покрив.	10	2	2			6	
Тема 13. Рослинний світ	10	2	2			6	
Тема 14. Тваринний світ	10	2	2			6	
Тема 15.Несприятливі природні процеси.	10	2	4			6	
Разом за змістовим модулем 1	148	24	26			98	
Змістовий модуль 2.							
Тема 16. Вступ.Об'єкт та предмет фізичної регіональної географії України	8	2	2			4	

Тема 17.Ландшафтна карта України. Класифікація ландшафтів. Природна зона.	6	2	-			4	
Тема 18.Фізико-географічне районування України. СТО, схеми ФГР в атласах та ін. джерелах.	6	2	-			4	
Тема 19.Регіон мішаних хвойно-широколистяних лісів	10	2	2			6	
Тема20.Регіон широколистяних лісів	10	2	2			6	
Тема21.Регіон лісостепової зони	10	2	2			6	
Тема22. Регіон степової зони	10	2	2			6	
Тема23. Регіон Українських Карпат	10	2	2			6	
Тема24. Регіон Кримських гір	10	2	2			6	
Тема25. Фізико-географічні основи раціонального природокористування в Україні.	8	2	2			4	
Разом за змістовим модулем 2	90	20	16			54	
Змістовий модуль 3.							
Тема25. Вступ. Місце і роль курсу в системі наук, зв'язок з іншими науками.	8	2	2			4	
Тема26.Територія, кордони, економіко-географічне положення України.	8	2	2			4	
Тема27.Природно-ресурсний потенціал України та його економічна оцінка.	8	2	2			4	
Тема28. Населення України. Історичні особливості та основні етапи розвитку продуктивних сил.	8	2	2			4	
Тема29. Трудові ресурси безробіття. Ринок праці.	6	2	-			4	
Тема30. Особливості господарства України в умовах розбудови незалежної держави.	8	2	2			4	
Тема31. Металургійний комплекс.	10	2	2			4	
Тема32. Машинобудівний комплекс.	8	2	2			4	
Тема 33. Хімічна і нафтохімічна промисловість України.	8	2	2			4	

Тема 34. Лісовиробничий комплекс України	5	1	2			4	
Тема 35. Будівельний комплекс	5	1	2			4	
Тема 36. Легка промисловість України	7	1	2			4	
Тема 37. Соціальний комплекс України	7	1	2			4	
Тема 38. Агропромисловий комплекс.	8	2	2			4	
Тема 39. Транспортний комплекс.	8	2	2			4	
Тема 40. Міжнародні економічні зв'язки України. Екологічна ситуація. Регіональні особливості екологічних проблем.	8	2	2			4	
Разом за змістовим модулем 3	122	28	30	-	-	64	
Разом годин	360	72	72	-	-	216	

Заочна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	кількість годин						
	разом	у тому числі					
		Лекційні заняття	Практичні заняття	Семінарські заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	Індивідуальна робота
Змістовий модуль 1.							
Тема 1. Вступ.Об'єкт та предмет фізичної географії України	11,5	0,5	0,5			10	
Тема2..Фізико-географічне положення України Годинні пояси	10					10	
Тема 3.Дослідження природних умов і природних ресурсів України.	10					10	
Тема 4.Геологічна будова України	11,5	2	0,5			10	
Тема 5.Палеогеографія антропогену	10					10	
Тема 6.Геоморфологічна будова України	10					10	
Тема 7. Загальні риси рельєфу	10					10	
Тема 8. Кліматоутворюючі	11,5	1	0,5			10	

фактори.Розподіл кліматичних показників.							
Тема 9. Поверхневі і підземні води	10					10	
Тема 10. Моря України	10					10	
Тема 11.Водні ресурси і гідрологічне районування	10					10	
Тема 12.Ґрунтовий покрив.	11,5	0,5	0,5			10	
Тема 13. Рослинний світ	12					12	
Тема 14. Тваринний світ							
Тема 15.Несприятливі природні процеси.	10					10	
Разом за змістовим модулем 1	148	4	2			142	
Змістовий модуль 2.							
Тема 16. Вступ.Об'єкт та предмет фізичної регіональної географії України	9,5		1			8	
Тема 17.Ландшафтна карта України. Класифікація ландшафтів. Природна зона.	0,5	0,5	-			-	
Тема 18.Фізико-географічне районування України. СТО, схеми ФГР в атласах та ін. джерелах.	0,5	0,5	-			-	
Тема 19.Регіон мішаних хвойно-широколистяних лісів	11,5	0,5	1			10	
Тема20.Регіон широколистяних лісів	11,5		1			10	
Тема21.Регіон лісостепової зони	11,5	0,5	1			10	
Тема22. Регіон степової зони	11,5	0,5	1			10	
Тема23. Регіон Українських Карпат	11,5	0,5	1			10	
Тема24. Регіон Кримських гір	12		1			10	
Тема25. Фізико-географічні основи раціонального природокористування в Україні.	10		1			8	
Разом за змістовим модулем 1-2	90	6	8			76	
Змістовий модуль 3.							
Тема25. Вступ. Місце і роль курсу в системі наук, зв'язок з іншими науками.	8	1	1			6	
Тема26.Територія,кордони, економіко-географічне положення України.	6					6	
Тема27.Природно-ресурсний потенціал України та його	6					6	

економічна оцінка.							
Тема28. .Населення України. Історичні особливості та основні етапи розвитку продуктивних сил.	10	1	1			8	
Тема29. Трудові ресурси безробіття. Ринок праці.	6					6	
Тема30. Особливості господарства України в умовах розбудови незалежної держави.	8					8	
Тема31. Металургійний комплекс.	10	1	1			8	
Тема32. Машинобудівний комплекс.	8	1	1			6	
Тема 33. Хімічна і нафтохімічна промисловість України.	8	1	1			6	
Тема 34. .Лісовиробничий комплекс України	8	1	1			6	
Тема 35. Будівельний комплекс	6					6	
Тема 36. Легка промисловість України	8	1	1			6	
Тема 37. Соціальний комплекс України	8	1	1			6	
Тема 38. .Агропромисловий комплекс.	8	1	1			6	
Тема 39. Транспортний комплекс.	8	1	1			6	
Тема 40. Міжнародні економічні зв'язки України. Екологічна ситуація . Регіональні особливості екологічних проблем.	6					6	
Разом за змістовим модулем 3	122	10	10			102	
Разом годин	360	20	20			320	

9. Форми поточного та підсумкового контролю.

Виконання практичних завдань, співбесіда на практичному занятті, тестування, реферативні повідомлення, іспит.

10. Критерії оцінювання результатів навчання

11. РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Поточний і модульний контроль (100 балів)	С.р	іспит	Сума	Поточний і модульний контроль (100 балів)			С.р	іспит	Сума	
Змістовий модуль 1 (55 балів)	5	40	100	Змістовий модуль 2 (10балів)	Змістовий модуль 3 (15 балів)		5	40	100	
Поточний контроль				МКР	Поточний контроль	Поточний контроль				МКР
25 балів				30 балів	10 балів	15 балів				30 балів

Поточний контроль змістовий модуль 1 (25 балів), змістовий модуль 2 та 3 (25 балів)

Максимальна кількість балів, яку можна отримати на лабораторному занятті – **12 балів** за одну тему (за умови виконання всіх різновидів роботи, передбачених планами лабораторного заняття).

Контроль за самостійною роботою (5 балів)

Контроль за самостійною роботою відбуватиметься за допомогою бесіди (опитування), письмових відповідей та перевірки конспекту.

На самостійне опрацювання відведено 10 питань. За правильну відповідь нараховується **0,5 бала**, за неправильну – **0 балів**.

Модульна контрольна робота №1 -2(по30 балів)

Модульна контрольна робота складається з теоретичних питань трьох рівнів складності: **I рівень (1-4 питання)– 1 бал, II рівень (5-6 питання) – 2 бали та III рівень (практичне завдання) – 2 бали.**

Максимально можлива оцінка за модульну контрольну роботу – **20 балів (ЗМКР 1 – 10 балів), (ЗМКР 2 – 10 балів)**. Такого рівня робота має бути виконана грамотно і акуратно. Відповіді на питання контрольної роботи повинні бути повними, вичерпними (I рівень), містити власні роздуми і приклади (II рівень), розв'язання практичного завдання.

Таблиця відповідності шкал оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

Рейтингова оцінка з кредитного	Оцінка за шкалою ECTS	Екзаменаційна оцінка за національною	Національна залікова оцінка
--------------------------------	-----------------------	--------------------------------------	-----------------------------

модуля		шкалою	
90-100 і більше	A (відмінно)	відмінно	зараховано
82-89	B (дуже добре)	добре	
75-81	C (добре)		
67-74	D (задовільно)	задовільно	
60-66	E (достатньо)		
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)	незадовільно	не зараховано
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим проведенням додаткової роботи щодо вивчення навчального матеріалу кредитного модуля)		

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою).

Конспект лекцій, плани практичних занять, методичні посібники для проведення лабораторних занять, методичні рекомендації до самостійної роботи студентів, контрольні завдання (тести) для проведення проміжного модульного контролю тощо.

12. Рекомендована література

Основна

1. Мезенцева Н.І. Економічна і соціальна географія України / Н. І. Мезенцева, К.В. Мезенцев навчально-методичний посібник. – К. : Видавничо-поліграфічний центр „Київський університет”, 2010. – 239 с
2. Немець Л. М., Сільченко Ю. Ю., Вірченко П. А. Економічна і соціальна географія України. Навчальний посібник. – Харків, 2014. – 265 с.
3. Нетробчук І.М. Фізична географія України: практикум для лабораторних занять [студ.географ.ф-ту]/ Ірина Марківна Нетробчук, Сергій Володимирович Полянський. – Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2015. – 140 с.

Додаткова

1. Палеогеоморфологія: навч. Посібник / І. Сіренко, М.Іваник. – Львів :ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 432 с.
2. Геотектоника с основами геодинамики Автор: Хаин В.Е., Ломизе М.Г. Издательство: М.: КДУ Год: 2015 - 5-е изд., и доп. Страниц: 560.

Інформаційні ресурси

<https://studfiles.net/preview/4000810/page:13/>
<https://arktal.livejournal.com/560682.html>

ЛІТЕРАТУРА

1. Атлас природных условий и естественных ресурсов Украинской ССР. – М.: ГУГК, 1978. -184с.
2. 2. Україна. Навчальний атлас. – Київ: ГУГК НВП «Картографія», 1998. -96с.
3. 3. Комплексний атлас України. – Київ: ДНВП «Картографія», 2005. -96с.
4. 4. Атлас «Геологія і корисні копалини України». Масштаб 1:5000000. К.: Інститут геологічних наук НАНУ, 2001. -168с.
5. 5. Національний атлас України. – К.: ДНВП «Картографія», 2009. -440с.
6. 6. О.М. Маринич, П.Г. Шищенко. Фізична географія України. Підручник. – К.:Т-во «Знання» КОО, 2006. -511с.
7. 7. Географічна енциклопедія України. – К.: «Українська Радянська Енциклопедія імені М.П. Бажана. – Т.1.,1989-416с. – Т.2.,1990.-480с.- Т.3., 1993.-530с.
8. 8. Водне господарство України. /За ред.. А.В. Яцика, В.М. Хорева. –К.: Генеза, 2000.
9. 9. Вишневецький В.І. Річки і водойми України. Стан і використання. –К.: Віпол, 2000.
10. 10. Веклич М.Ф. Основы палеоландшафтоведения. – К.: Наукова думка, 1990.
11. 11. Багрова Л.А., Боков В.А., Багров Н.В. География Крыма. – К.: Лыбидь, 2001.
12. 12. Исаченко А.Г. Ландшафтоведение и физико-географическое районирование. – М.: Высшая школа, 1991. -366с.
13. 13. Куница Н.А. Природа Украины в плейстоцене. – Черновцы: Рута, 2007. - 240с.
14. 14. Шеляг-Сосонко Ю.Р., Осычнюк В.В., Андриенко Т.Л. География растительного покрова Украины. – К.: Наукова думка, 1982. – 288с.
15. 15. Генсірук С.А Ліси України. – Л.: НТШ УкрДЛТУ, 2002.
16. 16. Заповідники і національні парки України. – К.: Вища школа, 1999.
17. 17. Рельєф України. Навчальний посібник. /За заг. ред. В.В. Стецюка. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010.- 688с.
18. 18. Геоморфология Украинской ССР. /Под ред.. И.М. Рослого. – К.: Выща школа, 1990. – 287с.
19. 19. Гофштейн И.Д. Геоморфологический очерк Украинских Карпат. – К.: Наукова думка, 1995. – 84с.
20. 20. Фізична географія та геоморфологія. – К.: ВГЛ «Обрії», 2009.-Вип.56.- 360с.
21. 21. Екологічна геоморфологія України. /В.В. Стецюк, Г.І. Рудько, Т.І. Ткаченко. – К.: видавничий Дім «Слово», 2010. -368с.
22. 22. Маринич О.М. та ін.. Фізична географія Української РСР. – К.: Вища школа, 1982. -208с.
23. 23. Природа Волинської області. / За ред. К.І. Геренчука. – Львів: вид-во Львівського ун-ту, 1975. -147с.
24. 24. Природа Івано-Франківської області. / За ред. К.І. Геренчука. – Львів: Вища школа, 1973. -159с.
25. 25. Природа Київської області. /За ред. О.М. Маринича. – К.: вид-во Київського ун-ту, 1972. – 235с.
26. 26. Природа Львівської області. / За ред. К.І. Геренчука. – Львів: вид-во Львівського ун-ту, 1972. -151с.
27. 27. Природа Ровенської області/ За ред. К.І. Геренчука. – Львів: вид-во Львівського ун-ту, 1975. -156с.

28. 28. Природа Тернопільської області. / За ред. К.І. Геренчука. – Львів: Вища школа, 1979. – 168с.
29. 29. Природа Українських Карпат. / За ред. К.І. Геренчука. – Львів: вид-во Львівського ун-ту, 1968. – 265с.
30. 30. Природа Хмельницької Облaсті. / За ред. К.І. Геренчука. – Львів: Вища школа, 1980. -152с.
31. 31. Природа Чернівецької області. / За ред. К.І. Геренчука. – Львів: Вища школа, 1978. -159с.
32. 32. Клімат України. /За ред.. В.М. Липінського, В.А.Дячука, В.М. Бабиченко. – К.: Вид-во Раєвського, 2003. – 343с.
33. 33. Научно-прикладной справочник по климату СССР.- Ч.1-6. –Вып.10. –Л.: Гидрометеиздат, 1990.
34. 34. Стихийные метеорологические явления на Украине и в Молдавии. – Л.: Гидрометеиздат, 1991.
35. 35. Природа Украинской ССР. Геология и полезные ископаемые. – К.: Наукова думка, 1990. -184с.
36. 36. Природа Украинской ССР. Моря и внутренние воды. – К.: Наукова думка, 1987. -224с.
37. 37. Природа Украинской ССР. Животный мир. – К.: Наукова думка, 1985. - 240с.
38. 38. Природа Украинской ССР. Почвы. – К.: Наукова думка, 1986. -216с.
39. 39. Природа Украинской ССР. Растительный мир. – К.: Наукова думка, 1985. -234с.
40. 40. Природа Украинской ССР. Климат. – К.: Наукова думка, 1984. -232с.
41. 41. Природа Украинской ССР. Ландшафты и физико-географическое районирование. – К.: Наукова думка, 1985. -224с.
42. 42. Физико-географическое районирование Украинской ССР. – К.: Изд-во Киевского ун-та, 1968. – 684с.
43. 43. Червона книга України. Рослинний світ. – К.: Глобалконсалтинг, 2009. - 900с.
44. 44. Український географічний журнал. - №1, 2, 3, 4. – К.: Інститут географії НАН України, 2010 – 2019. – (70-76с. кожін номер).
45. 45. Чернюк Г.В., Любинська І.Б. Методичні рекомендації до вивчення номенклатури географічних назв з фізичної географії України та Євразії. – Кам'янець-Подільський: «Географ», 2019. -44с.
46. 46. Чернюк Г.В. Географічні кросворди (для перевірки засвоєння номенклатури географічних назв з Загального землезнавства, Геоморфології, Фізичної географії Євразії, Фізичної географії України). – Кам'янець-Подільський: «Географ», 2018. -20с.
47. 47. Любинська І.Б. Робочий зошит з Географії України. –Кам'янець-Подільський: кафедра географії К-ПНУ, 2019. – 63с.

ЛІТЕРАТУРА (Економічна географія України).

48. 1. Голиков А.П., Олійник Я.Б., Степаненко А.В. Вступ до економічної і соціальної географії. – Київ: Либідь, 1997. – 320с.
49. 2. Білецький М.І., Ванда І.В., Котик Л.І. Соціальна географія. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. -328с.
50. 3. Соціально-економічна географія України. /За ред.. проф.. О. Шаблія. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2000. -610с.
51. 4. Паламарчук М.М., Паламарчук О.М. Економічна і соціальна географія України. – К.:Либідь, 1998. – 328с.

52. 5. Шаблій О.І. Суспільна географія. – Львів: ЛНУ, 2001. – 744с.
53. 6. Шаблій О.І. Основи загальної суспільної географії. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2003. – 444с.
54. 7. Топчієв О.Г. Основи суспільної географії. – Одеса: Астропринт, 2009. – 544с.
55. 8. Руденко В.П., Вацеба В.Я., Соловей Т.В. Природно-ресурсний потенціал природних регіонів України. – Чернівці: Рута, 2001. – 268с.
56. 9. Гілецький Й.Р., Сливка Р.Р., Богович М.М. Географія. Довідник. – Харків: Веста: вид-во «Ранок», 2008. – 480с.
57. 10. Пестушко В.Ю., Уварова Г.Ш. Географія. (9 клас).- Київ: Генеза, 2009. – 288с.
58. 11. Пестушко В.Ю., Уварова Г.Ш. Фізична географія України. (8 клас). - Київ: Генеза, 2009. – 288с.
59. 12. Садкіна Г.І., Гончаренко О.В. Географія. (9 клас). – Харків: Оберіг, 2009. -288с.
60. 13. Паламарчук Л.Б., Гільберг Т.Г., Довгань А.І. Географія. (11 клас). – Київ: Генеза, 2011. -304с.
61. 14. Гільберг Т.Г., Савчук І.Г., Савенко В.В. Географія. (9 клас). – Київ: УОВЦ «Оріон», 2017. – 288с.
62. 15. Кобернік С.Г., Коваленко Р.Р. Географія. (9 клас). – Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин О.В., 2017. -288с.
63. 16. Кобернік С.Г., Коваленко Р.Р. Географія в таблицях і схемах. (9 клас). – Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин О.В., 2015. -44с.

РЕСУРСИ INTERNET

64. 1. Електронно-бібліотечна система «Університетська бібліотека онлайн»
65. <http://www.biblioclub.ru>.
66. 2. Електронно – бібліотечна система IPR books:<http://www.iprbookshop.ru>.
67. 3. Межвузовська електронна бібліотека <http://icdlib.nspu.ru>.
68. 4. Научна електронна бібліотека eLIBRARY.RU:<http://elibrary.ru>.
69. 5. База даних Web of Science: <http://webofscience.com>.

Програмне забезпечення.

70. 1. Програми: Microsoft Office; Libre Office; Open Office org.; Skype.
71. 2. Операційна система сімейства Windows.
72. 3. Інтернет браузер.
73. 4. Інтерактивна дошка.
74. 5. Мультимедійне проекційне обладнання.
75. Інформаційні справочні системи.
76. 1. Університетська інформаційна система «Росія» (УИС «Росія»).
77. 2. Справочно-правова «система Гарант»: інсталяційний мережевий комплект.